NORAKSTS
Lieta Nr.A42519806
AA-43-0694-09/14

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2009.gada 26.jūnijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente L.Vīnkalna, tiesneši V.Endzelis un K.Krastiņa

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *J.K.* (*J.K.*) pieteikumu par Rīgas domes priekšsēdētāja 2006.gada 18.jūlija lēmuma Nr.1-43/RD-06-1578-ap atcelšanu, labvēlīga administratīvā akta izdošanu un atlīdzinājuma piedziņu, sakarā ar *J.K.* un Rīgas domes apelācijas sūdzībām par Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 30.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2006.gada 3.maija spriedumu apmierināts daļā *J.K.* pieteikums un atcelts no tā pieņemšanas dienas Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra lēmums Nr.RD-04-82-ap, bet daļā par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu pieteikums atstāts bez izskatīšanas. Minētais spriedums stājies spēkā 2006.gada 3.jūnijā.

[2] 2006.gada 16.jūnijā *J.K.* iesniedza Rīgas domes Pašvaldības ieņēmumu pārvaldei iesniegumu, un Rīgas domes Pašvaldības ieņēmumu pārvaldes priekšnieks ar 2006.gada 7.jūlija lēmumu Nr.PIP-06-10093-ls05-20-1/06-8873-AL „Par Administratīvās apgabaltiesas 2006.gada 3.maija sprieduma izpildi un zemes nodokļa un nekustamā īpašuma nodokļa pārrēķinu" atcēla *J.K.* zemes nodokļa papildu aprēķinu par 1997.gadu – Ls 1035,93 apmērā; atcelt *J.K.* nekustamā īpašuma nodokļa papildu aprēķinu par 1998.gadu – Ls 68,22 apmērā; atmaksāt *J.K.* pārrēķina rezultātā izveidojušos nekustamā īpašuma nodokļa pārmaksu Ls 2134,93 apmērā; noraidīt *J.K.* lūgumu atmaksāt veiktos maksājumus, kas saistīti ar nekustamā īpašuma nodokļa papildu aprēķinu par 1999. un 2000.gadu; noraidīt *J.K.* lūgumu palielināt atmaksājamās naudas summas atbilstoši Latvijas komercbanku vidējās dispozīcijas kredītu likmei.

[3] 2006.gada 8.jūnijā *J.K.* iesniedza Rīgas domes priekšsēdētājam iesniegumu un Rīgas domes priekšsēdētājs (turpmāk – atbildētājs) ar 2006.gada 18.jūlija lēmumu Nr.1-43/RD-06-1578-ap (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) *J.K.* (turpmāk – pieteicējs) atteica atlīdzināt zaudējumus Ls 10 000 apmērā, zaudējumus, kas radušies, neiegūstot papildus vērtības pieaugumu no viņam piederošās zemes, kā arī atlīdzināt personisko un morālo kaitējumu Ls 25 000 apmērā. Lēmums pamatots šādi.

[3.1] Pieteicēja lūgums atlīdzināt zaudējumus, kas radušies ar tiesvedību saistītos jautājamos, vērtējams kā ar lietas vešanu saistītie izdevumi.

Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 18.panta pirmā daļa noteic, ka administratīvais process iestādē ir bez maksas, bet minētā panta otrā daļa noteic, ka par administratīvā procesa turpināšanu tiesā jāmaksā valsts nodeva. Citi izdevumi administratīvajā procesā nav paredzēti. APL 251.panta sestā daļa noteic, ka tiesa norāda sprieduma rezolutīvajā daļā, kam ir jāmaksā valsts nodeva.

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzinājuma likuma 7.panta pirmo daļu mantiskais zaudējums šā likuma izpratnē ir katrs mantiski novērtējams pametums, kas cietušajam radies ar iestādes prettiesiska administratīvā akta vai prettiesiskas faktiskās rīcības dēļ.

Minētā panta trešā daļa noteic, ka mantiskais zaudējums ir arī zaudējums, kas saistīts ar administratīvā akta atcelšanu, iestādes faktiskās rīcības novēršanu vai tās seku likvidēšanu, zaudējuma samazināšanu vai likvidēšanu. Mantiskais zaudējums aptver arī izmaksas, kas saistītas ar juridisko palīdzību. Šīs izmaksas atlīdzina Ministru kabineta noteiktajā kārtībā, nepārsniedzot Ministru kabineta noteikumos paredzēto apmēru.

Savukārt no minētā panta ceturtās daļas izriet, ka par mantisko zaudējumu neuzskata laiku un pūles, ko privātpersona veltījusi konkrētās lietas risināšanai.

Šajā gadījumā piemērojami Ministru kabineta 2004.gada 25.augusta noteikumi Nr.735 „Noteikumi par atlīdzības izmaksas kārtību un tās apmēru fiziskas personas pārstāvim administratīvajā lietā, kas adresātam sarežģīta". Minēto noteikumu 1.punkts noteic, ka atlīdzība paredzēta fiziskas personas pārstāvim.

Konkrētajā lietā pieteicējs nevienu nebija pilnvarojis sevi pārstāvēt. Tādējādi minētie noteikumi uz konkrēto lietu nav attiecināmi.

Ņemot vērā minēto, nav tiesiska pamata atmaksāt pieteicējam tiesvedības gaitā radušos izdevumus.

Turklāt pieteicējs nav iesniedzis nevienu pierādījumu, kas apliecinātu zaudējumu apmēru Ls 10 000.

[3.2] Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzinājuma likuma 8.panta pirmā daļas noteic, ka personiskais kaitējums šā likuma izpratnē ir kaitējums, kas ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību nodarīts fiziskās personas dzīvībai, fiziskajai integritātei, veselībai, brīvībai, godam un cieņai, personiskam un ģimenes noslēpumam vai komercnoslēpumam, autortiesībām vai citām nemantiskajām tiesībām vai ar likumu aizsargātajām interesēm.

Morālais kaitējums saskaņā ar minētā likuma 9.pantu ir fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums.

Saskaņā ar APL 97.pantu, nosakot mantiskā zaudējuma un personiskā kaitējuma apmēru, piemēro civiltiesību principus.

Pieteicējs nav norādījis, kādā veidā Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra lēmums Nr.RD-04-82-ap ir nodarījis pieteicējam personisko un morālo kaitējumu.

Saskaņā ar minēto lēmumu nodokļu piedziņa nav notikusi.

Kaitējums pieteicēja biznesam ir materiālais, nevis personiskais vai morālais kaitējums. Nav norādīti pierādījumi par neiegūto peļņu.

[3.3] Pieteicēja prasījums par zaudējumu kompensēšanu, neiegūstot papildu vērtības pieaugumu no viņam piederošās zemes, nav pamatots. Nav konstatējama arī cēloņsakarība starp Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra lēmumu Nr.RD-04-82-ap un radītajiem zaudējumiem.

Minētais lēmums ir par nodokļu parāda bezstrīdus piedziņu, ar to netika aprēķināts nekustamā īpašuma nodoklis. Savukārt zemes kadastrālās vērtības noteikšana ir Valsts zemes dienesta kompetencē.

[4] 2006.gada 8.augustā Administratīvajā rajona tiesā saņemts *J.K.* (J.K.) pieteikums (ar papildinājumiem 2006.gada 5.oktobrī un 2008.gada 25.janvārī) par Rīgas domes priekšsēdētāja 2006.gada 18.jūlija lēmuma Nr.1-43/RD-06-1578-ap atcelšanu, labvēlīga administratīvā akta izdošanu un atlīdzinājuma piedziņu. Pieteikums pamatots šādi.

[4.1] Atbildētājam tiek prasīts atlīdzinājums par tiesvedības izdevumiem Ls 10 000 apmērā. Izmaksās iekļauti ar tiesvedību saistītie juridiskie izdevumi, kā arī lidojumu un viesnīcu izdevumi. Pieteicējs nojausmai par viņam radītajiem zaudējumiem pievienojis divas aviosabiedrības biļetes, no kurām redzamas lidojuma izmaksas.

[4.2] Pieteicējs lūdz apmierināt viņam nodarīto personīgo un morālo kaitējumu par goda un cieņas aizskārumu Ls 25 000 apmērā. Aizskārums radies, Rīgas domei nepamatoti uzturot prasību par nenomaksātā nekustamā īpašuma nodokļa samaksu. Rīgas dome septiņu gadu garumā ir radījusi pieteicējam stresu, kā arī apsūdzējusi pieteicēju nodokļu nemaksāšanā, draudējusi ar krimināltiesību un īpašuma

konfiskāciju, kā rezultātā ietekmēta pieteicēja veselība, kā arī aizskarta pieteicēja cieņa un gods. Pieteicējs ir bijis spiests atklāt savu finansiālo stāvokli.

[4.3] Pieteicējam nodarīti zaudējumi Ls 39 040 apmērā. Pieteicējs bija spiests pārdot savu dzīvokli Liepājā, */adrese/* par ievērojami zemāku cenu, lai samaksātu radušos nodokļa parādu. Minētā summa radusies dzīvokļa tirgus vērtības un pārdošanas cenas starpības rezultātā.

[4.4] Pieteicējs lūdz atlīdzināt zaudējumus par papildu vērtības pieaugumu saistībā ar zemi ar kadastra numuru */kadastra numurs/* laika periodā no 2000.gada septembra. Valsts zemes dienests ir atzinis, ka 1999.gadā ir izdarīta kļūda zemes gabala kadastrālās vērtības aprēķinā. 2000.gadā pieteicējs minēto zemes gabalu pārdeva par kadastrālo vērtību. Savukārt 2006.gadā zemes gabala vērtība bija ievērojami augstāka. Tādējādi pieteicējam atlīdzināma zemes gabala kadastrālās vērtības starpība.

[5] Rakstveida paskaidrojumos Administratīvajai rajona tiesai Rīgas dome (turpmāk arī – atbildētājs) norāda, ka *J.K.* pieteikumu uzskata par nepamatotu un atsaucas uz pārsūdzētajā lēmumā minētajiem argumentiem. Papildus norāda, ka pieteicējs nav iesniedzis pierādījumus par zaudējumu apmēru, kā arī nav norādījis radītā zaudējuma cēloņsakarību ar atcelto Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra lēmumu Nr.RD-04-82-ap. Pieteikums daļā par zaudējumu atlīdzinājumu Ls 39 040 apmērā atstājams bez izskatīšanas, jo nav ievērota lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtība.

[6] Ar Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 30.aprīļa spriedumu *J.K.* pieteikums noraidīts daļā par atlīdzinājumu par tiesvedības izdevumiem Ls 10 000 apmērā, personiskā kaitējuma atlīdzinājumu, mantisko zaudējumu atlīdzinājumu Ls 39 040 apmērā un zaudējumu atlīdzinājumu par nepamatotu zemes kadastrālās vērtības pieaugumu no 2000.gada; apmierināts daļā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu Ls 500 apmērā un uzlikts pienākums Rīgas pilsētas pašvaldībai atlīdzināt *J.K.* nodarīto morālo kaitējumu Ls 500 (pieci simti latu) apmērā.

Spriedums pamatots šādi.

[6.1] Tiesa secinājusi, ka lietā ir strīds par to, vai pieteicējam ir tiesības uz atlīdzinājumu, kas viņam nodarīts ar prettiesisko Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra lēmumu Nr.RD-04-82-ap par nekustamā īpašuma nodokļa parāda bezstrīdus piedziņu.

[6.2] APL 92.pants noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu.

Saskaņā ar APL 93.panta trešo daļu atlīdzinājumu iestādē var prasīt, ja ir pabeigta administratīvās lietas izskatīšana pēc būtības. Uz iesniegumu par atlīdzinājumu attiecināmi šā likuma noteikumi par administratīvo aktu.

Kā izriet no APL 94.panta pirmās daļas 2.punkta, atlīdzinājumu prasa no pašvaldības. Minētā panta ceturtā daļa noteic, ka atlīdzināšanas pienākumu attiecīgais publisko tiesību subjekts var izpildīt, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms zaudējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav pilnībā iespējams, samaksājot atbilstīgu atlīdzinājumu naudā.

Savukārt APL 97.pants noteic, ka, nosakot mantiskā zaudējuma priekšnosacījumus un atlīdzinājuma apmēru, piemēro civiltiesību principus, ja likumā nav noteikts citādi.

No minētā izriet, ka persona var prasīt zaudējumu atlīdzinājumu, ja zaudējumi nodarīti ar administratīvo aktu, kas atzīts par prettiesisku. Atbildētājam ir zaudējumu atlīdzināšanas pienākums, ja nav iespējams atjaunot stāvokli, kāds pastāvēja pirms zaudējumu nodarīšanas.

Konkrētajā lietā ar Administratīvās apgabaltiesas 2006.gada 3.maija spriedumu administratīvajā lietā A42017704 atcelts Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra lēmums Nr.RD-04-82-ap par nekustamā īpašuma nodokļa parāda bezstrīdus piedziņu. Tādējādi pieteicējam ir tiesisks pamats prasīt zaudējumu atlīdzinājumu no atbildētāja – Rīgas pilsētas pašvaldības.

2006.gada 8.jūnijā pieteicējs lūdza Rīgas domei atlīdzināt zaudējumus, personisko un morālo kaitējumu (*lietas 24.lapa*).

Ar pārsūdzēto lēmumu pieteicēja prasījums noraidīts. Tādējādi ir ievērota lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtība.

[6.3] Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzinājuma likuma 6.panta pirmā daļa noteic, ka tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu rodas, ja starp iestādes prettiesisko rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība – objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām zaudējumu nodarošām sekām, proti, minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas.

Saskaņā ar minētā likuma 7.pantu mantiskais zaudējums šā likuma izpratnē ir katrs mantiski novērtējams pametums, kas cietušajam radies iestādes prettiesiska administratīvā akta vai prettiesiskas faktiskās rīcības dēļ. Aprēķinot mantisko zaudējumu, ņem vērā arī neiegūto peļņu, ja cietušais spēj pierādīt, ka notikumu parastās attīstības gaitā peļņa tiktu gūta. Mantiskais zaudējums ir arī zaudējums, kas saistīts ar administratīvā akta atcelšanu, iestādes faktiskās rīcības novēršanu vai tās seku likvidēšanu, zaudējuma samazināšanu vai likvidēšanu. Mantiskais zaudējums aptver arī izmaksas, kas saistītas ar juridisko palīdzību. Šīs izmaksas atlīdzina Ministru kabineta noteiktajā kārtībā, nepārsniedzot

Ministru kabineta noteikumos paredzēto apmēru. Par mantisko zaudējumu neuzskata laiku un pūles, ko privātpersona veltījusi konkrētās lietas risināšanai.

No minētā izriet, ka tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu rodas, ja starp prettiesisko lēmumu un nodarīto zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība – minētais lēmums ir tieši veicinājis zaudējumus radošo seku iestāšanos. Mantiskais zaudējums ir mantas zudums, samazinājums vai peļņas atrāvums vai citas mantiski novērtējamas tiesību aizskāruma sekas. Izmaksas, kas saistītas ar juridisko palīdzību, atlīdzina Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Mantiskais zaudējums nav personas pūles, kas veltītas konkrētās lietas risināšanai.

Konkrētajā lietā pieteicējs norāda, ka mantiskais zaudējums radies saistībā ar lietas vešanu Ls 10 000 apmērā, kā arī kā neiegūtā peļņa, pārdodot dzīvokli Liepājā, */adrese/* un kā zemesgabala ar kadastra numuru */kadastra numurs/* kadastrālās vērtības izmaiņas laika periodā no 2000.gada septembra.

Tādējādi tiesai jāvērtē, vai pastāv cēloņsakarība starp pieteicēja norādītajiem zaudējumiem un prettiesisko Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra lēmumu Nr.RD-04-82-ap par nekustamā īpašuma nodokļa parāda bezstrīdus piedziņu.

[6.4] Saskaņā ar likuma „Par nodokļiem un nodevām" 26.panta pirmo daļu nodokļu maksājumus atbilstoši nodokļu deklarācijai, avansa maksājumu aprēķinam, kā arī citiem dokumentiem par maksājumiem budžetā vai pēc nodokļu administrācijas kontroles (pārbaudes, revīzijas) aprēķinātos nodokļu maksājumus (arī soda naudu), kuri nav samaksāti nodokļu likumos vai citos normatīvajos aktos noteiktajā termiņā, un ar tiem saistīto nokavējuma naudu (turpmāk — nokavētie nodokļu maksājumi), kā arī izdevumus par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu nodokļu administrācija piedzen bezstrīda kārtībā, pamatojoties uz lēmumu par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu.

Kā izriet no minētā panta devītās daļas 3.punkta, lēmums par bezstrīdus piedziņu zaudē spēku ar dienu, kad stājas spēkā tiesas spriedums, kas atceļ nodokļu administrācijas lēmumu par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu.

No minētā izriet, ka lēmumus par nodokļu parāda bezstrīdus piedziņu nodokļu administrācija pieņem saskaņā ar aprēķinātajiem nodokļu maksājumiem, kuri nav samaksāti noteiktajā termiņā. Lēmums par bezstrīdus piedziņu zaudē spēku ar spēkā stājušos tiesas spriedumu, kas attiecīgo lēmumu atceļ.

[6.5] Konkrētajā lietā ar spēkā stājušos tiesas spriedumu ir atcelts Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra lēmums Nr.RD-04-82-ap par nekustamā īpašuma nodokļa parāda bezstrīdus piedziņu. Minētais lēmums bija pieņemts saskaņā ar pieteicējam konstatēto nekustamā

īpašuma nodokļa parādu. Tiesai atceļot lēmumu par nodokļu bezstrīdus piedziņu, automātiski netiek atcelti nodokļu parādi, bet tikai procesuāls lēmums, kas liedz konstatētos parādus piedzīt bezstrīdus kārtībā.

Kā izriet no lietas materiāliem, Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra lēmums Nr.RD-04-82-ap par nekustamā īpašuma nodokļa parāda bezstrīdus piedziņu netika izpildīts.

Tādējādi tiesa secinājusi, ka pieteicējam nevarēja rasties materiāli zaudējumi, jo atceltais lēmums nav radījis nekādas tiesiskas vai faktiskas sekas. Proti, Rīgas dome nav darījusi neko, kas varētu radīt pieteicējam kādas mantiski novērtējamas tiesību aizskāruma sekas.

[6.6] Tiesas ieskatā pieteicēja norādītie zaudējumi Ls 10 000 apmērā nav pamatoti, jo tie ir ar lietas vešanu saistītie izdevumi. Tiesa piekritusi atbildētāja viedoklim, ka administratīvajā procesā vienīgie atlīdzināmie izdevumi ir valsts nodeva. Savukārt juridisko palīdzību pieteicējs nav izmantojis. Līdz ar to tiesai nav pamata vērtēt atlīdzinājumu par juridiskās palīdzības sniegšanu. Kā secināts iepriekš, pūles, ko velta pieteicējs saistībā ar lietas vešanu, nav materiālie zaudējumi.

[6.7] Attiecībā uz faktu, ka pieteicējs ir bijis spiests pārdot dzīvokli Liepājā, */adrese/*, lai samaksātu nodokļu parādu, tiesa norādījusi, ka dzīvokļa atsavināšana ir privāttiesiska darbība, kas atkarīga vienīgi no dzīvokļa īpašnieka gribas. Tiesa nav konstatējusi cēloņsakarību starp atcelto Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra lēmumu Nr.RD-04-82-ap un pieteicēja gribas izpaudumu, atsavinot viņam piederošo dzīvokli.

[6.8] Attiecībā uz pieteicēja norādīto peļņas atrāvumu saistībā ar zemes kadastrālās vērtības nepareizo noteikšanu tiesa norādījusi, ka Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra lēmumu Nr.RD-04-82-ap nevar ietekmēt zemes kadastrālās vērtības noteikšanu. Tādējādi tiesa nav konstatējusi cēloņsakarību arī šajā gadījumā.

[6.9] Ņemot vērā minēto, tiesa secinājusi, ka nav konstatējama cēloņsakarība starp atcelto Rīgas domes priekšsēdētāja lēmumu un pieteicējam nodarītajiem materiālajiem zaudējumiem.

Līdz ar to tiesas ieskatā nav pamata apmierināt pieteicēja pieprasīto materiālo zaudējumu apmēru.

[6.10] Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 8.pants noteic, ka personiskais kaitējums šā likuma izpratnē ir kaitējums, kas ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību nodarīts fiziskās personas dzīvībai, fiziskajai integritātei, veselībai, brīvībai, godam un cieņai, personiskam un ģimenes noslēpumam vai komercnoslēpumam, autortiesībām vai citām nemantiskajām tiesībām vai ar likumu aizsargātajām interesēm.

Saskaņā ar minētā likuma 9.pantu morālais kaitējums šā likuma izpratnē ir fiziskas personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums.

Kā izriet no minētā likuma 11.panta otrās daļas, personiskā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats tiek pierādīts ar APL noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem. Privātpersonai ir pienākums norādīt personiskā kaitējuma atlīdzinājuma apmēru un to pamatot.

Savukārt minētā panta trešā daļa noteic, ka morālā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats uzskatāms par pierādītu, ja ir pierādīts fiziskās personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums. Privātpersonai ir pienākums norādīt morālā kaitējuma atlīdzinājuma apmēru.

No minētā izriet, ka personiskā kaitējuma apmēru pieteicējam ir jāpamato. Savukārt morālais kaitējums ir pierādīts ar pieteicēja tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārumu, un pieteicējam ir jānorāda vienīgi atlīdzinājuma apmēru.

[6.11] Konkrētajā lietā pieteicējs ir norādījis personiskā un morālā kaitējuma apmēru Ls 25 000. Pieteicējs norādījis, ka ar atcelto Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra lēmumu Nr.RD-04-82-ap par nekustamā īpašuma nodokļa parāda bezstrīdus piedziņu ir nodarīts kaitējums pieteicēja veselībai, bet nav iesniedzis pierādījumus, kas apliecinātu kaitējuma apmērus. Tāpat tiesa piekritusi atbildētāja viedoklim, ka pieteicējs nav iesniedzis nekādus pierādījumus par cita veida nemantisko tiesību aizskārumu, kas būtu nodarīti ar atcelto lēmumu.

Tādējādi tiesa secinājusi, ka nav tiesiska pamata lemt par personiskā kaitējuma atlīdzinājumu pieteicējam, jo pieteicējs nav pamatojis viņam nodarītā personiskā kaitējuma apmēru, kas viņam nodarīts ar Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra lēmumu Nr.RD-04-82-ap par nekustamā īpašuma nodokļa parāda bezstrīdus piedziņu.

[6.12] Kā norādīts tiesu praksē, lai vērtētu jautājumu par morālā kaitējuma atlīdzinājuma piešķiršanu, nepieciešams konstatēt šādus apstākļus: 1) personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums; 2) personas morālas ciešanas; 3) tieša cēloņsakarība un objektīva saikne starp 1. un 2.punktā norādīto, kas nenovēršami radījis kaitīgās sekas; 4) konstatējot iepriekš norādītos apstākļus, tiesai, ņemot vērā visus konkrētās lietas faktiskos apstākļus, jānosaka morālā kaitējuma apmēru (*sk. Administratīvās apgabaltiesas 2007.gada 25.septembra sprieduma lietā A42477605 12.punktu*).

No minētā izriet, lai noteiktu tiesības uz atlīdzinājumu, jākonstatē tieša cēloņsakarība starp iestādes prettiesisko rīcību. Proti, objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās nodarītajām laika ziņā sekojošām

kaitējumu radošajām sekām – vai minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas. Savukārt morālā kaitējuma atlīdzinājuma gadījumā morālais kaitējums nosakāms atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus (*sk. turpat*).

Kā norādīts tiesību teorijā, personai nav jānorāda konkrēti pierādījumi par nodarīto morālo kaitējumu, pietiek ar paša cietušā apgalvojumiem un paskaidrojumiem. Cietušajam nav pienākums pierādīt morālā kaitējuma esamību – kaitējums tiek prezumēts (*sk. Gredzena I. Valsts atbildība. Zaudējumu atlīdzība administratīvajā procesā. 89.lpp.*).

Kā izriet no Administratīvās apgabaltiesas 2006.gada 3.maija sprieduma administratīvajā lietā A42017704, atbildētājs, pieņemot 2004.gada 8.janvāra lēmumu Nr.RD-04-82-ap par nekustamā īpašuma nodokļa parāda bezstrīdus piedziņu, pieļāva virkni tiesību normu pārkāpumu.

Tādējādi tiesa secinājusi, ka atbildētājs ar prettiesisko 2004.gada 8.janvāra lēmumu Nr.RD-04-82-ap par nekustamā īpašuma nodokļa parāda bezstrīdus piedziņu ir radījis pieteicējam morālas ciešanas.

Kā izriet no pieteicēja tiesas sēdē norādītā, tieši fakts, ka atbildētājs nepamatoti centās piedzīt nodokļu parādu bezstrīdus kārtībā, radīja pieteicējam ciešanas. Proti, ar minēto lēmumu aizskartas pieteicēja ar likumu aizsargātās tiesības uz pamatotu un tiesisku administratīvo aktu un atbilstošu nodokļu administrācijas rīcību.

Ņemot vērā minēto, tiesa secinājusi, ka pastāv morālā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats un izlemjams jautājums par morālā kaitējuma apmēru.

[6.13] Saskaņā ar APL 94.panta ceturto daļu atlīdzināšanas pienākumu attiecīgais publisko tiesību subjekts var izpildīt, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms zaudējuma vai kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams vai nav adekvāti, samaksājot atbilstīgu atlīdzinājumu naudā.

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta trešo daļu morālā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka līdz 3000 latiem. Ja nodarīts smags morālais kaitējums, atlīdzinājumu var noteikt apmērā līdz 5000 latiem.

No minētā izriet, ka atlīdzinājums var būt gan finansiālā izteiksmē (atlīdzinājums naudā), gan tā dēvētā dabiskā restitūcija (*restitutio in integrum*), tas ir, tāda stāvokļa atjaunošana, kāda bija pirms tiesību aizskāruma.

Tomēr, kā norādīts tiesu praksē, ir situācijas, kad *restitutio in integrum* nav atbilstīga un atlīdzinājumu var noteikt naudā. Tādējādi jānoskaidro visi apstākļi, tostarp, vai restitūcija ir atbilstoša un pamatota salīdzinājumā ar nodarījumu. Arī pieteicējam pozitīvs risinājums pats par sevi ne vienmēr ir pietiekošs, lai atzītu, ka restitūcija ir notikusi.

[6.14] Pieteicējs nav nodalījis personiskā un morālā kaitējuma atlīdzinājumu un kopā kaitējuma atlīdzinājumu prasījis Ls 25 000 apmērā.

Kā izriet no iepriekš secinātā, morālais kaitējums radies, iestādei pieņemot prettiesisku lēmumu par nekustamā īpašuma nodokļa parāda bezstrīdus piedziņu.

Tiesas ieskatā pieteicējam nodarītais morālais kaitējums nav smags, bet ir būtisks. Tādējādi pieteicēja prasītā morālā kaitējuma summa ir nesamērīga.

Tiesa uzskatījusi, ka morālā kaitējuma noteikšanā būtu jāņem vērā šādi apstākļi: 1) ar atbildētāja 2004.gada 8.janvāra lēmumu Nr.RD-04-82-ap pieteicējam prettiesiski tika uzsākta nekustamā īpašuma nodokļa parāda bezstrīdus piedziņa; 2) nav veiktas nekādas darbības, lai uzsāktu nodokļu parāda bezstrīdus piedziņu, un atceltais atbildētāja 2004.gada 8.janvāra lēmums Nr.RD-04-82-ap nav izpildīts; 3) nav konstatējama pieteicēja līdzatbildība konkrētajā lietā.

Tādējādi tiesa secinājusi, ka tiesiskais stāvoklis ir palicis nemainīgs un pieteicējam nav radītas paliekošas tiesiskās sekas. Tomēr, lai arī restitūcija ir notikusi, tā nav atbilstoša salīdzinājumā ar nodarījumu – pieteicējs nav vainojams apstāklī, ka atbildētājs pieņēma prettiesisku lēmumu un minētais nodarīja pieteicējam morālo kaitējumu. Proti, iestādes rīcībai jābūt tiesiskai, it sevišķi lietās, kas skar būtiskas privātpersonas mantiskās intereses. Nepamatots lēmums par nodokļu parāda bezstrīdus piedziņu tiesas ieskatā rada būtisku privātpersonas ar likumu aizsargāto interešu aizskārumu. Proti, aizsargājama ir privātpersonas tiesiskā paļāvība, ka nodokļu administrācijas lēmums par nodokļu parāda bezstrīdus piedziņu būs tiesisks.

Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesas ieskatā, pieteicējam nodarītais morālais kaitējums vērtējams Ls 500 apmērā.

[7] *J.K.* iesniedza apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 30.aprīļa spriedumu. Apelācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[7.1] Tiesai, skatot prasījumu par atlīdzību sakarā ar neiegūto peļņu, bija jāskata arī cēloņsakarība starp attiecīgi izmainītajiem maksājuma paziņojumiem, jo atbildētāja pretlikumīgais lēmums ir sākotnējās administratīvās lietas turpinājums. Visi 2003.gada lēmumi

acīmredzami balstās uz attiecīgiem 2000.gada lēmumiem par parādu piedziņu bezstrīdus kārtībā.

Attiecīgajā rajonā līdz pat 2003.gadam nav būtisku kadastrālās vērtības izmaiņu, izņemot pieteicēja zemei. Konkrētās zemes nodoklis tika paaugstināts vairāk kā trīs reizes.

Lai spētu samaksāt papildu aprēķinātos nodokļus un neciestu tālākus zaudējumus (līdz pat zemes atsavināšanai bezstrīdus kārtībā), pieteicējs bija spiests zemi pārdot, kas bijis pretēji plānotajam mērķim – zemi apsaimniekot un nogaidīt nekustamā īpašuma tirgus turpmāku attīstību. Turklāt atbildētājs, apzinoties savu lēmumu kļūdainību, savlaicīgi neatcēla tos.

[7.2] Pieteicējam nav saprotams tiesas nospriestais – apmierināt pieteikumu daļā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu tikai Ls 500 apmērā. Pieteicēja ieskatā kā pierādījumi personiskam kaitējumam ir vērtējama gadiem ilgstoša stresa ietekmēta veselība, personiskā integritāte, ģimenes dzīves un nākotnes paļāvīga plānošana. Pieteicējam nav saprotams, vai tiesā vajadzēja iesniegt pieteicēja elektrokardiogrammas, kas būtu veiktas visās sešās tiesas sēdēs, vai video ieraktus, no kuriem būtu redzami pieteicēja un viņa sievas strīdi par naudas un tikko nopirktā dzīvokļa Liepājā pārdošanas jautājumiem.

[7.3] Tiesa izdarījusi kļūdainus secinājumus attiecībā uz atbildētāja 2004.gada 8.janvāra lēmuma Nr.RD-04-82-ap atstātajām sekām. Minētajā lēmumā bija noteikts ierakstīt zemesgrāmatā aizlieguma atzīmes parādniekam piederošajiem nekustamajiem īpašumiem un nostiprināt zemesgrāmatā ķīlas tiesības uz parādniekam piederošajiem nekustamajiem īpašumiem. Pieteicējs griezās Rīgas domē un noskaidroja, ka, lai lietu vēl nenodotu zvērinātam tiesu izpildītājam izpildei, viņam ir jānomaksā parāda lielākā daļa. Pieteicējs rīkojās atbilstoši APL 96.pantā paredzētajam un veica maksājumus, lai iespējamos daudz lielākos zaudējumus pēc iespējas tuvinātu minimumam.

[7.4] Pieteicējam radušies ar tiesvedību saistīti izdevumi par lidojumiem uz Rīgu un uzturēšanos tajā (vismaz divas diennaktis uz katru tiesas sēdi). Minētais noticis, jo atbildētājs, kaut arī pieteicējs devis savu piekrišanu rakstveida procesam, vienmēr iebildis pret lietas izskatīšanu bez tiesas sēdes. Kopumā tās ir bijušas desmit diennaktis (piecas tiesas sēdes). Turklāt ir zināmas gan vidējās izmaksas Rīgā par uzturēšanos vidējas kategorijas hotelī, gan lidojumu izmaksas biznesa klasē Berlīne – Rīga – Berlīne (izdruka no akciju sabiedrības „Air Baltic Corporation" mājas lapas internetā). Tiesai nedrīkstētu rasties šaubas par minētajiem izdevumiem, neatkarīgi no apstākļa, vai pieteicējs ir saglabājis visas attiecīgo lidojumu aviobiļetes. Turklāt pieteicēja pilnvarota pārstāvja nolīgšana būtu izmaksājusi daudz vairāk.

Pieteicējs prasījuma apmēra noteikšanu, kas radies ar tiesvedību saistītajiem izdevumiem, atstājis tiesas ziņā. Pieteicēja norādītā summa Ls 10 000 apmērā ir uzskatāma kā faktiskie pieteicēja zaudējumi, ieskaitot laika zudumu darba un citiem dzīves uzdevumiem.

[8] Rīgas dome iesniedza apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 30.aprīļa spriedumu daļā, ar kuru apmierināts *J.K.* pieteikums daļā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu Ls 500 apmērā un uzlikts pienākums Rīgas pilsētas pašvaldībai atlīdzināt *J.K.* nodarīto morālo kaitējumu Ls 500 apmērā. Apelācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

Tiesai atceļot atbildētāja 2004.gada 8.janvāra lēmumu Nr.RD-04-82-ap, netiek automātiski atcelti pieteicēja nekustamā īpašuma nodokļa un zemes nodokļa parādi. Tiek atcelts vienīgi procesuāls lēmums, kas liedz konstatētos parādus piedzīt bezstrīdus kārtībā. Turklāt nevienu no nekustamā īpašuma nodokļa un zemes nodokļa maksāšanas paziņojumiem pieteicējs nav apstrīdējis, līdz ar to atbildētājs pieņēma lēmumus par minēto nodokļu parādu piedziņu bezstrīdus kārtībā. Tiesa nepamatoti secinājusi, ka nav konstatējama pieteicēja līdzatbildība konkrētajā lietā.

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.pantu morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus. Savukārt minētā likuma 10.panta otrā daļa noteic, ka cietušais nav tiesīgs saņemt zaudējumu atlīdzinājumu, ja ar apzinātu rīcību ir veicinājis viņam nodarītā zaudējuma rašanos vai tā apmēra palielināšanos.

Tā kā atbildētājs nav veicis nevienu piedziņas darbību, pieteicēja pieteikums daļā par morālā kaitējuma atlīdzību ir noraidāms pilnībā.

[9] Paskaidrojumā par Rīgas domes apelācijas sūdzību *J.K.* norāda, ka atbildētāja 2004.gada 8.janvāra lēmums Nr.RD-04-82-ap uzskatāms kā sākotnējās administratīvās lietas turpinājums – tā sākās ar attiecīgo maksāšanas paziņojumu likumības novērtējumu, uz kuriem tad arī minētais atbildētāja lēmums balstījās. Administratīvās apgabaltiesas 2006.gada 3.maija spriedumā konstatēts, ka attiecīgajos maksāšanas paziņojumos noteiktās aprēķinu izmaiņas ar atpakaļejošu datumu un arī vēlāk noteiktās soda un nokavējuma naudas ir pretrunā kā Latvijas, tā arī Eiropas Savienības normatīvajiem aktiem.

Turklāt maksāšanas paziņojumos norādīts, ka pretenzijas par kadastrālo vērtību var iesniegt Valsts zemes dienestā, kaut gan trīskāršā

zemes kadastrālās vērtības palielināšana noteikta ar Rīgas domes Finanšu departamenta 1999.gada 11.janvāra rīkojumu Nr.6. Valsts zemes dienests bija tikai minētā rīkojuma tehniskais izpildītājs. Ne Rīgas domes Finanšu departamenta atbildes vēstulēs uz pieteicēja izteiktajām pretenzijām, ne maksāšanas paziņojumos nav norādes par pārsūdzības kārtību un iespējām.

Pieteicējs lūdz tiesu izprasīt Rīgas domes Finanšu departamenta 1999.gada 11.janvāra rīkojuma Nr.6 pielikumu un izvērtēt, vai atbildētājs, vienam zemes gabalam paaugstinot un otram zemes gabalam nepaaugstinot zemes kadastrālo vērtību vienā un tajā pašā rajonā, nav vadījies pēc personiskiem un selektīviem kritērijiem, tādējādi pārkāpjot Eiropas Cilvēktiesību konvenciju par diskriminācijas aizliegumu.

[10] Paskaidrojumā par *J.K.* apelācijas sūdzību Rīgas dome norāda, ka tā nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[10.1] Pieteicējs iestādē nav iesniedzis nekādus pierādījumus, kas pamatotu viņa 2006.gada 8.jūnija un 2006.gada 16.jūnija iesniegumos izteiktos prasījumus par mantiskā zaudējuma, personiskā vai morālā kaitējuma atlīdzināšanu. Kā izriet no Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 11.panta, iestādei, pieņemot lēmumu par mantiskā zaudējuma, personiskā kaitējuma un morālā kaitējuma atlīdzināšanu vai noraidīšanu, ir stingri jāvadās no rakstveida pierādījumiem. Pierādīšanas pienākums gulstas uz pieteicēju, jo atbildētāja rīcībā nav un nevar būt pierādījumi, kas apliecinātu pieteicēja iesniegumos norādīto zaudējumu vai kaitējuma apmēru.

Arī tiesa šajā lietā var izvērtēt un pārbaudīt tikai tos pierādījumus, kurus pieteicējs bija iesniedzis iestādē un uz kuru analīzi iestāde balstīja savu lēmumu. Tāpat tiesai nav pamata pieņemt un izskatīt tiesvedības gaitā pieteicēja iesniegtos pierādījumus lietā, kurus iestādei nav bijusi iespēja vērtēt.

[10.2] Pieteicēja prasītie ar tiesvedību saistītie izdevumi ir uzskatāmi par ar lietas vešanu saistītajiem izdevumiem, kuru atmaksa paredzēta Civilprocesa likumā. APL 18.panta pirmā daļa noteic, ka administratīvais process iestādē privātpersonai ir bez maksas. Savukārt APL 18.panta otrā daļa noteic, ka par administratīvā procesa turpināšanu tiesā personai ir jāmaksā valsts nodeva likumā noteiktajā apmērā. Citi izdevumi privātpersonai, piedaloties administratīvajā procesā gan iestādē, gan tiesā nav paredzēti.

Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta trešā daļa noteic, ka mantiskais zaudējums aptver arī izmaksas, kas saistītas ar juridisko palīdzību, un tās ir atlīdzināmas Ministru kabineta noteiktajā kārtībā, nepārsniedzot Ministru kabineta noteikumos

paredzēto apmēru. Pieteicējs konkrētajā administratīvajā procesā nebija pilnvarojis pārstāvi vest lietu.

Turklāt Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta ceturtā daļa noteic, ka par mantisko zaudējumu neuzskata laiku un pūles, ko privātpersona pati veltījusi konkrētas lietas risināšanai.

APL 161.panta pirmā daļa noteic, ka administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumi, kas satur ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņa prasījumi vai iebildumi, atzīstami par pierādījumiem tikai tad, ja tos apstiprina citi pārbaudīti un novērtēti pierādījumi. Izdruka no aviosabiedrības mājas lapas internetā par tās vidējām biļešu cenām nav pierādījums tam, cik lidojumus pieteicējs ir veicis un to reālajām izmaksām, kā arī tam, vai pieteicējs vispār ir izmantojis šīs aviosabiedrības pakalpojumus.

[10.3] Ne no pieteicēja iesniegtajiem iesniegumiem iestādē, ne no pieteicēja pieteikuma un apelācijas sūdzības nav redzams, kā tieši atbildētāja 2004.gada 8.janvāra lēmums Nr.RD-04-82-ap aizskāra viņam piederošos nemantiskos labumus (dzīvība, veselība, brīvība, gods, cieņa, privātās dzīves un korespondences neaizskaramība) vai viņa personiskās tiesības.

[10.4] Pieteicēja prasījums kompensēt zaudējumus, kas viņam radušies, neiegūstot papildus vērtības pieaugumu no viņam piederošās zemes ar kadastra numuru */kadastra numurs/* laika periodā no 2000.gada septembra līdz šim brīdim, nav pamatots, jo nav konstatējama tieša cēloņsakarība starp atcelto atbildētāja 2004.gada 8.janvāra lēmumu Nr.RD-04-82-ap un pieteicēja norādīto zemes kadastrālās vērtības paaugstināšanu. Atbildētāja 2004.gada 8.janvāra lēmums Nr.RD-04-82-ap bija iestādes procesuāls dokuments, kas deva tai pamatu uzsākt nesamaksāto nodokļu parāda iekasēšanu no nodokļu maksātāja piespiedu ceļā, tai pat laikā neatceļot personas pienākumu nomaksāt attiecīgo nodokļu parādu. Ar minēto lēmumu netika aprēķināts nekustamā īpašuma nodoklis un zemes nodoklis, kā arī netika noteikta nekustamā īpašuma kadastrālā vērtība.

[10.5] Pieteicējs ne 2006.gada 8.jūnija, ne 2006.gada 16.jūnija iesniegumā nav lūdzis atbildētāju atlīdzināt viņam nodarītos zaudējumus, kas tieši saistīti ar administratīvo lietu, Ls 39 040 apmērā, bet minēto prasījumu pieteicis tikai tiesā. Tādējādi pieteicējs nav ievērojis lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtību un atbilstoši APL 278.panta 1.punktam viņa pieteikums šajā daļā ir atstājams bez izskatīšanas.

[11] *J.K.* 2009.gada 4.marta iesniegumā izteicis piekrišanu lietas izskatīšanai rakstveida procesā (*lietas 183.lapa*). Apgabaltiesa atzīst, tā kā lietā ir pietiekami lietas materiāli, kā arī ņemot vērā pieteicēja

piekrišanu rakstveida procesam, saskaņā ar APL 114.panta pirmo daļu lietu iespējams izskatīt rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[12] Rakstveida procesā pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi lietā esošos pierādījumus, apgabaltiesa atzīst, ka *J.K.* apelācijas sūdzība par Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 30.aprīļa spriedumu nav pamatota.

Savukārt Rīgas domes apelācijas sūdzība par Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 30.aprīļa spriedumu daļā, ar kuru apmierināts *J.K.* pieteikums daļā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu Ls 500 apmērā un uzlikts pienākums Rīgas pilsētas pašvaldībai atlīdzināt *J.K.* nodarīto morālo kaitējumu Ls 500 apmērā, ir pamatota daļēji.

[13] Apgabaltiesa konstatē, ka pieteikumā ietverts prasījums par zaudējumu atlīdzinājumu, kā arī personiskā un morālā kaitējuma atlīdzinājumu. Zaudējumus un kaitējumu pieteicējam viņa ieskatā radījis Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra lēmums Nr.RD-04-82-ap.

Apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējs vērsās iestādē ar prasījumu atlīdzināt viņam zaudējumus, kas nodarīti ar Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra lēmumu Nr.RD-04-82-ap par nodokļa parāda piedziņu bezstrīda kārtībā. Minētais lēmums atcelts ar Administratīvās apgabaltiesas 2006.gada 3.maija spriedumu. Minētajā spriedumā vienlaikus konstatēts, ka Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra lēmumā Nr.RD-04-82-ap pārskatīts pēc būtības zemes nodokļa aprēķins par 1997.gadu un nekustamā īpašuma nodokļa aprēķins par 1998.gadu. Apgabaltiesa atzina, ka minētais nodokļu aprēķins nav tiesisks.

APL 92.pants noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu.

APL 363.panta ceturtā daļa noteic, ja privātpersonai administratīvā akta prettiesiskas piespiedu izpildes rezultātā ir radušies zaudējumi, tai ir tiesības uz atlīdzinājumu saskaņā ar šā likuma 8.nodaļas noteikumiem.

No minētā secināms, ka pieteicēja atlīdzinājuma prasījums skatāms vispārējā kārtībā, jo atlīdzinājums citastarp tiek prasīts ne tikai sakarā ar lēmumu par piespiedu izpildi, bet arī par prettiesisku nodokļa uzrēķinu par 1997. un 1998.gadu.

[14] Saskaņā ar APL 307.panta ceturto daļu, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir

pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākas instances tiesas sprieduma motivācijai.

Apgabaltiesa konstatē, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums [6.1]-[6.4]; [6.7]; [6.8] un [6.10]-[6.13] ir pareizs un pilnībā pietiekams, tādēļ apgabaltiesa saskaņā ar APL 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma konstatētajiem faktiem un motivācijai norādītajā daļā.

[15] Tādējādi apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa tiesiski un pamatoti noraidīja pieteikumu daļā par personiskā kaitējuma atlīdzinājumu.

Papildus attiecībā uz personiskā kaitējuma atlīdzinājumu apgabaltiesa norāda, ka visos gadījumos nodarītie mantiskie zaudējumi vai personiskais (arī morālais) kaitējums nosakāms ar pierādījumu palīdzību (Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 11.pants). Tātad personiskais kaitējums ir pierādāms ar vispārējiem pierādīšanas līdzekļiem (*sk., piemēram, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009.gada 5.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-338/2009 13.punktu*).

Apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējs nav pierādījis personisko kaitējumu, kas viņam nodarīts ar Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra lēmuma Nr.RD-04-82-ap. No lietas materiāliem redzams, ka pieteicējs nav iesniedzis un nevēlas iesniegt kādus pierādījumus attiecībā uz viņam iespējami nodarīto personisko kaitējumu, bet vēlas, lai tas tiktu atzīts tikai uz viņa paskaidrojumu pamata. Apgabaltiesa norāda, ka personiskā kaitējuma atlīdzinājuma prasījuma pamatā citastarp ir jābūt pierādītai cēloņsakarībai starp prettiesisku faktisko rīcību vai administratīvo aktu un pieteicēja veselības pasliktināšanos, tādai iespējamai cēloņsakarībai pieteicējs ne iestādē, ne pirmās instances tiesā, ne apgabaltiesā šajā lietā nav iesniedzis nekādus pierādījumus.

[16] Apgabaltiesa pievienojās pirmās instances tiesas spriedumā norādītajam [6.12] un [6.13] attiecībā uz morālā kaitējuma atlīdzinājumu, bet nepiekrīt pirmās instances tiesas motivācijai [6.14] attiecībā uz morālā kaitējuma atlīdzinājumu, proti, ka tas konkrētajā gadījumā atlīdzināms naudā.

Saskaņā ar APL 94.panta ceturto daļu atlīdzinājuma veidi ir iepriekšējā stāvokļa atjaunošana vai zaudējuma (kaitējuma) atlīdzinājums naudā. Noteicošais atlīdzinājuma veids ir iepriekšējā stāvokļa atjaunošana. Vienīgi tad, ja iepriekšējo stāvokli nedz tiesiski, nedz faktiski nevar atjaunot, vai arī tas nav adekvāti, pieļaujams atlīdzinājums naudā. Iepriekšējā stāvokļa atjaunošana nav adekvāta, ja tā ir saistīta ar nesamērīgi lielām pūlēm, kas neatrodas saprātīgās attiecībās ar pieprasīto

tiesisko stāvokli. Papildus šiem atlīdzinājuma veidiem Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta ceturtā daļa paredz iestādes atvainošanos kā atlīdzinājuma veidu par vieglu privātpersonai nodarīto personisko (arī morālo) kaitējumu (*sk., piemēram, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009.gada 5.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-338/2009 12.punktu*).

Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments (turpmāk – Senāts) citā lietā norādījis, ka augstākas iestādes lēmums, ar kuru atceļ zemākas iestādes lēmumu, un ja tādējādi atjaunojas iepriekšējais stāvoklis, ir vērtējams kā atbilstīgs atlīdzinājums. Senāts jau iepriekš ir piekritis, ka atlīdzinājums var būt atbilstīgs, ja pārkāpuma radītās sekas tiek likvidētas un tiek atjaunota tiesiskā situācija, kāda, visticamāk, būtu bijusi, ja prettiesiskā rīcība nebūtu notikusi (*sk. Senāta 2008.gada 28.februāra spriedumu lietā Nr.SKA-45/2008*). Senāts arī norādīja, ka lēmuma atcelšana pati par sevi ir morāls gandarījums (*sk. Senāta 2009.gada 5.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-338/2009 12.punktu*).

Apgabaltiesa norāda, ka apstāklis, ka iestāde ir pieņēmusi prettiesisku lēmumu, rada tiesības personai to apstrīdēt vai pārsūdzēt. Savukārt apstrīdēšanas procesā augstāka iestāde vai pārsūdzības procesā tiesa veic administratīvā akta tiesiskuma un pamatotības pārbaudi un novērš pieļautās nepilnības un pārkāpumus. Tā tas ir arī konkrētajā gadījumā.

Ne jebkurš morālais kaitējums ir atlīdzināms naudā. Vienīgi būtisku morālo kaitējumu ir atbilstīgi atlīdzināt naudā. Tādēļ Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta ceturtā daļa paredz, ka vieglāka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskāruma gadījumā morālo kaitējumu var atlīdzināt ar iestādes rakstveida vai publisku atvainošanos. Atvainošanās ir atbilstīgākais atlīdzinājuma veids, ar kuru atlīdzina morālo kaitējumu, kurš nav smags (*sk. turpat, 14.punktu*).

Konkrētajā gadījumā pieteicējam nelabvēlīgais Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra lēmums Nr.RD-04-82-ap ir atcelts un pēc būtības tika atjaunota tiesiskā situācija, kāda, visticamāk, būtu bijusi, ja prettiesiskā rīcība nebūtu notikusi. No lietas materiāliem redzams, ka ar Rīgas domes Pašvaldības ieņēmumu pārvaldes priekšnieka 2006.gada 7.jūlija lēmumu Nr.PIP-06-10093-ls05-20-1/06-8873-AL „Par Administratīvās apgabaltiesas 2006.gada 3.maija sprieduma izpildi un zemes nodokļa un nekustamā īpašuma nodokļa pārrēķinu" *J.K.* atcelts zemes nodokļa papildu aprēķins par 1997.gadu – Ls 1035,93 apmērā; atcelts nekustamā īpašuma nodokļa papildu aprēķins par 1998.gadu – Ls 68,22 apmērā; *J.K.* atmaksāta pārrēķina rezultātā izveidojusies nekustamā īpašuma nodokļa pārmaksa Ls 2134,93 apmērā (kuru *J.K.* bija samaksājis labprātīgi).

Savukārt nekustamā īpašuma nodokļa papildu aprēķins par 1999. un 2000.gadu pretēji pieteicēja ieskatam Administratīvās apgabaltiesas 2006.gada 3.maija spriedumā netika vērtēts, pieteicējs to tiesību normās noteiktajā kārtībā un termiņā nav apstrīdējis Rīgas domē. Līdz ar to iestāde pamatoti nelēma jautājumu par atlīdzinājumu saistībā ar nodokļa uzrēķinu par minēto periodu.

Ievērojot iepriekš minēto, apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja prasījums par morālā kaitējuma atlīdzināšanu attiecībā uz Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra lēmumu Nr.RD-04-82-ap ir apmierināms daļēji. Apgabaltiesa nekonstatē būtisku morālo kaitējumu, kas pieteicējam nodarīts ar minēto lēmumu. Ir notikusi tiesiskā stāvokļa restitūcija. Līdz ar to nav pamata atlīdzinājumu noteikt naudas izteiksmē. Apgabaltiesas ieskatā kā atbilstīgs atlīdzinājums nosakāma iestādes rakstveida atvainošanās par prettiesisko lēmumu.

[17] 2006.gada 8.jūnijā *J.K.* iesniedza Rīgas domes priekšsēdētājam iesniegumu, kurā lūdza atlīdzināt mantiskos zaudējumus Ls 10 000 apmērā, zaudējumus, kas radušies, neiegūstot papildus vērtības pieaugumu no viņam piederošās zemes, kā arī atlīdzināt personisko un morālo kaitējumu Ls 25 000 apmērā.

[17.1] Par mantisko zaudējumu atlīdzinājumu attiecībā uz pieteicēja pārdoto dzīvokli Liepājā, */adrese/*, apgabaltiesa pievienojās pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai [6.7]. Apgabaltiesa nekonstatē tiešu cēloņsakarību starp atcelto Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra lēmumu Nr.RD-04-82-ap un pieteicēja gribas izpaudumu, atsavinot viņam piederošo dzīvokli.

Papildus apgabaltiesa norāda, ka pienākums maksāt zemes un nekustamā īpašuma nodokli pieteicējam radās attiecīgajā laika periodā, par kuru nodoklis tika aprēķināts. Administratīvās apgabaltiesas 2006.gada 3.maija spriedumā konstatēts, ka pieteicējam nodoklis tika pārrēķināts par 1999.gadu ar 2000.gada 13.aprīļa maksāšanas paziņojumu Nr.850 un par 1998.gadu un 1997.gadu – ar 2000.gada 4.oktobra maksāšanas paziņojumu Nr.1043. Tādējādi pieteicējam, neapstrīdot tiesību normās noteiktajā termiņā nodokļu aprēķinu, vispārīgi nevarēja rasties tiesiskā paļāvība, ka netiks pieņemts lēmums par nodokļa parāda piedziņu, ja aprēķinātais nodoklis netika savlaicīgi samaksāts. Šāds secinājums neizriet arī no Administratīvās apgabaltiesas 2006.gada 3.maija sprieduma, ar kuru tika atcelts Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra lēmums Nr.RD-04-82-ap.

Vienlaikus apgabaltiesa noraida kā nepamatotu atbildētāja argumentu, ka, tā kā pieteicējs ne 2006.gada 8.jūnija, ne 2006.gada 16.jūnija iesniegumā iestādē nav lūdzis atlīdzināt viņam nodarītos zaudējumus Ls 39 040 apmērā, bet minēto prasījumu pieteicis tikai tiesā,

tad pieteicējs nav ievērojis lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtību un atbilstoši APL 278.panta 1.punktam viņa pieteikums šajā daļā ir atstājams bez izskatīšanas.

Kā citā lietā norādījis Senāts, lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtības galvenais mērķis ir ļaut vispirms iestādei pašai izšķirt atlīdzinājuma prasījumu: izvērtēt atlīdzinājuma prasījuma priekšnoteikumus un lemt par atbilstīgu atlīdzinājumu. Piešķirtā atlīdzinājuma apmērs ir tikai tiesisko seku konkretizācijas rezultāts, tas ir pakārtots iepriekšminēto kritēriju izvērtējumam un tam nav noteicoša nozīme, vērtējot vai vispār ir ievērota lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtība. Arī no loģikas viedokļa izriet, ja iestāde, izvērtējusi lietas apstākļus, noraida privātpersonas atlīdzinājuma prasījumu vai piešķir atlīdzinājumu samazinātā apmērā, tad vēl jo vairāk tā būtu noraidījusi atlīdzinājuma prasījumu arī paaugstinātā apmērā. Ievērojot iepriekšminēto, lietas ārpustiesas izskatīšanas laikā pieteiktā atlīdzinājuma apmēra atšķirība no tiesai pieteiktā atlīdzinājuma apmēra nerada lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtības pārkāpumu apmēra starpības daļā (*sk. Senāta 2009.gada 5.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-338/2009 15.punktu*).

[17.2] Par mantisko zaudējumu atlīdzinājumu attiecībā uz pieteicēja norādīto peļņas atrāvumu saistībā ar zemes kadastrālās vērtības nepareizo noteikšanu apgabaltiesa pievienojās pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai [6.8].

Papildus šajā sakarā apgabaltiesa norāda, lai apmierinātu prasījumu par šādu zaudējumu atlīdzināšanu, nepieciešams: 1) konstatēt iestādes prettiesisku rīcību (prettiesisku administratīvo aktu); 2) konstatēt, ka pieteicējam radušies zaudējumi; 3) noskaidrot, vai prettiesiskais lēmums ir bijis tiešs (nepastarpināts) cēlonis faktam, ka pieteicējam radušies zaudējumi.

Civillikuma 1787.pants noteic, ka aprēķinot atrauto peļņu, nav jāņem par pamatu tikai varbūtības, bet nedrīkst būt šaubu vai vismaz jābūt pierādītam līdz tiesisku pierādījumu ticamības pakāpei, ka šāds zaudējums cēlies no tās darbības vai bezdarbības, ar ko zaudējums nodarīts. Atrautās peļņas institūta mērķis ir atlīdzināt cietušajam to, ko viņš noteikti būtu saņēmis, ja prettiesiskā rīcība nebūtu notikusi jeb novērst tās kaitīgās sekas, ko prettiesiskā rīcība noteikti nodarītu cietušā mantai nākotnē. Lai gan ne vienmēr iespējams un nepieciešams noteikt precīzu atrautās peļņas apmēru, likums nepieļauj apmierināt prasījumu par atrauto peļņu, pamatojoties uz spekulācijām par atrautās peļņas esamību un apmēru (*sal., Senāta 2009.gada 2.aprīļa spriedums lietā Nr.SKA-94/2009*).

Tādējādi, lai pierādītu nodarītos zaudējumus atrautās peļņas veidā, būtu jākonstatē, ka Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra

lēmums Nr.RD-04-82-ap ir bijis tiešs (nepastarpināts) cēlonis faktam, ka pieteicējam radušies konkrētie zaudējumi, pārdodot zemes gabalu par neizdevīgu cenu tā vietā, lai to vēlāk pārdotu par lielāku cenu, turklāt tādu, kā to prognozējis pieteicējs.

Apgabaltiesas ieskatā šajā lietā tieši paša pieteicēja rīcība, atsavinot sev piederošo zemes īpašumu, ir tiešā cēloniskā sakarā ar viņam radītajiem zaudējumiem neiegūtās peļņas veidā, nevis iestādes rīcība, uzsākot nesamaksāto nodokļu piedziņas procesu. Kā pamatoti norādījusi pirmās instances tiesa, sava īpašuma atsavināšana ir privāttiesisks darījums, kas tieši atkarīgs no darījuma puses. Arī konkrētajā lietā nav saskatāms atbildētāja rīcības tiešs iespaids apstāklī, ka pieteicējs bijis spiests pārdot sev piederošo dzīvokli par noteiktu cenu un ka bijis spiests to pārdot vispār.

[17.3] Pieteicējs prasa atlīdzinājumu par tiesvedības izdevumiem Ls 10 000 apmērā. Izmaksās pieteicējs, kā tiešā tekstā norādījis, iekļāvis ar tiesvedību saistītos juridiskos izdevumus, kā arī lidojumu un viesnīcu izdevumus, tā kā pieteicēja mītnes zeme ir Vācija. Pamatlietā, kurā tika pārsūdzēts Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra lēmums Nr.RD-04-82-ap, un šajā lietā pieteicējs ieradies no Vācijas uz sešām tiesas sēdēm, jo atbildētājs nav piekritis rakstveida procesam. Kā noradījis pieteicējs, viņš nojausmai par viņam radītajiem zaudējumiem pievienojis divas aviosabiedrības biļetes, no kurām redzamas lidojuma izmaksas.

Attiecībā uz ar tiesvedību saistītajiem zaudējumiem pirmās instances tiesa [6.6] norādījusi, ka pieteicēja norādītie zaudējumi Ls 10 000 apmērā nav pamatoti, jo tie ir ar lietas vešanu saistītie izdevumi. Tiesa piekritusi atbildētāja viedoklim, ka administratīvajā procesā vienīgie atlīdzināmie izdevumi ir valsts nodeva. Savukārt juridisko palīdzību pieteicējs nav izmantojis, līdz ar to tiesai nav pamata vērtēt atlīdzinājumu par juridiskās palīdzības sniegšanu.

Minētajā punktā pirmās instances tiesa apgabaltiesas ieskatā pamatoti norādījusi, ka pūles, ko velta pieteicējs saistībā ar lietas vešanu, nav mantiskie zaudējumi. Minētais tiešā tekstā noteikts Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzinājuma likuma 7.panta ceturtajā daļā.

Tomēr apgabaltiesa nepiekrīt, ka administratīvajā procesā, ja rezultāts privātpersonai ir labvēlīgs, nevar tikt atlīdzināti faktiskie ar tiesvedību saistītie izdevumi, piemēram, ceļa izdevumi, un izdevumi, kas radušies sakarā ar nepieciešamo apmešanos viesnīcā uz tiesvedības laiku.

Tajā pat laikā jāņem vērā, ka šādiem izdevumiem saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzinājuma likuma 11. un 12.pantu jābūt pierādītiem.

Konkrētajā gadījumā apgabaltiesas ieskatā tas nav pierādīts. Pieteicējs nav izpildījis līdzdarbības principu minēto izdevumu

pierādīšanai. Turklāt, pat ja pieteicēja norādītie zaudējumi būtu pierādīti, ņemot vērā to pieteicēja norādīto apjomu, apgabaltiesas ieskatā saskatāma acīmredzama pieteicēja līdzvaina, ka viņam radušies tik lieli zaudējumi sakarā ar ierašanos uz tiesas sēdēm.

Lietai pieteicējs pievienojis divu aviobiļešu kopijas (*lietas 84.lapa*), kā pats norādījis – nojausmai par viņam radītajiem zaudējumiem. Tomēr no minētajām kopijām nav iespējams identificēt būtiskus faktus, tostarp, kas pierādītu minēto biļešu saistību ar nepieciešamību apmeklēt tiesas sēdi. Uz šādiem apstākļiem pieteicējs tieši nav norādījis. Līdz ar to fakts, ka pieteicējs ir ceļojis uz Latviju, nav pietiekams, lai aviobiļešu vērtību attiecinātu uz ar lietas vešanu saistītiem atlīdzināmiem izdevumiem.

Zaudējumos pieteicējs vēlas iekļaut aviobiļešu vidējās cenas konkrētā aviokompānijā biznesa klasē, vidējās viesnīcu cenas. Kā norādīts iepriekš, pat ja pieteicējs būtu izpildījis pierādīšanas pienākumu un iesniedzis attiecīgas attiecināmas aviobiļetes un viesnīcas rēķinus, būtu apsverams jautājums par to, vai pieteicējs nav līdzvainīgs tāda apjoma zaudējumiem. Lidošana biznesa klasē, turklāt izmantojot salīdzinoši dārgas aviokompānijas pakalpojumus, nav atzīstama par samērīgu, ievērojot, ka personas pienākums ir savu iespēju robežās samazināt iespējamos zaudējumus. Savukārt dzīvošanu viesnīcā pieteicējs nav pierādījis, kā arī nav pierādīta pat nepieciešamība apmesties viesnīcā, ņemot vērā regulāru aviosatiksmi starp Rīgu un Berlīni, kas ļauj atgriezties savā dzīvesvietā tajā pat dienā.

Apgabaltiesas ieskatā pieteicējs arī varēja līdz minimumam samazināt ar tiesvedību saistītos izdevumus, saskaņā ar APL 145.panta pirmās daļas 6.punktu izsakot lūgumu izskatīt lietu bez pieteicēja piedalīšanās tiesas sēdē, pat ja lieta tika nolikta izskatīšanai tiesas sēdē.

Eiropas Padomes rekomendācijas „Par valsts atbildību" 3.princips noteic: „Ja cietušais savas paša vainas dēļ vai tā iemesla dēļ, ka tas nav izmantojis visus tiesiskos līdzekļus, ir līdzvainojams zaudējumu nodarīšanā, zaudējumu atlīdzība tam var tikt samazināta vai pilnībā atteikta." Minētais princips iestrādāts APL 96.pantā, kas atbilst arī Civillikuma 1776.pantā noteiktajam, ka cietušais nevar prasīt atlīdzību, ja viņš pats varējis zaudējumu novērst, ievērojot pienācīgu rūpību.

Ņemot vērā minēto, apgabaltiesas ieskatā konkrētajā gadījumā zaudējumu attiecībā uz ar lietas vešanu saistītajiem izdevumiem atlīdzība pieteicējam ir pilnībā atsakāma.

[18] Tā kā apgabaltiesa *J.K.* pieteikumu apmierina daļēji, saskaņā ar APL 126.panta pirmo daļu apgabaltiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu izskatāmajā lietā, proti, valsts

nodevu Ls 10 apmērā par pieteikuma iesniegšanu tiesā un valsts nodevu Ls 5 apmērā par apelācijas sūdzības iesniegšanu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

J.K. (J.K.) pieteikumu apmierināt daļā.

Uzlikt pienākumu Rīgas pilsētas pašvaldībai mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās brīža rakstveidā atvainoties *J.K.* par Rīgas domes priekšsēdētāja 2004.gada 8.janvāra prettiesiska lēmuma Nr.RD-04-82-ap pieņemšanu.

Atzīt par nepamatotu un noraidīt *J.K.* pieteikumu pārējā daļā par mantiskā zaudējuma, personiskā kaitējuma un morālā kaitējuma atlīdzinājuma piedziņu no Rīgas pilsētas pašvaldības.

Uzlikt pienākumu Rīgas pilsētas pašvaldībai atlīdzināt *J.K.* 15 (piecpadsmit) latus par samaksāto valsts nodevu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente	(paraksts)	L.Vīnkalna
Tiesneši	(paraksts)	V.Endzelis
	(paraksts)	K.Krastiņa

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās apgabaltiesas tiesnese L.Vīnkalna
Rīgā 2009.gada 26.jūnijā